ניסוך המים על ידי דוד המלך

יש מחז״ל ומהמפרשים שהסבירו את אחת הפרשות בתנ״ך כמתארת את מצות ניסוך המים בחג הסוכות, ויש שאף למדו משם מקור למצות ניסוך המים בבית המקדש בחג הסוכות!

בספר שמואל (ב כג, יג-יז) מסופר: ״וירדו שלשה מהשלשים ראש, ויבאו אל קציר אל דוד אל מערת עדלם, וחית פלשתים חנה בעמק רפאים. ודוד אז במצודה, ומצב פלשתים אז בית לחם. ויתאוה דוד ויאמר: מי ישקני מים מבאר בית לחם אשר בשער. ויבקעו שלשת הגברים במחנה פלשתים, **וישאבו מים** מבאר בית לחם אשר בשער, וישאו ויבאו אל דוד. ולא אבה לשתותם, **ויסך אתם לד׳**. ויאמר: חלילה לי ד׳ מעשתי זאת. הדם האנשים ההלכים בנפשותם. ולא אבה לשתותם״. כעין זה מסופר גם בספר דברי הימים (א יא, טו-יט).

בגמרות ובמדרשים נחלקו חז״ל בהסבר הפרשה, ולענייננו שייכת דעת בר קפרא שאמר: ״**חג היה, וניסוך המים היה**, והיתר במה היה״[1].

הרלב״ג שם לא רק שהסביר את הפרשה כעוסקת במצות ניסוך המים, אלא אף למד משם את המקור למצות ניסוך המים בבית המקדש בחג הסוכות!

כך כתב הרלב״ג: ״ויסך אותם לד׳ – **מזה המקום למדנו שכבר ינסכו מים לד׳ יתברך.** שאם לא היה נעשה זה במקדש, לא היה דוד מנסכם לד׳. ולפי שלא מצאנו מקום יותר ראוי לזה הניסוך מחג הסוכות, וזה לסיבות:

האחת: כי ד׳ יתברך בחר אז שיקחו מהצמחים הגדלים על המים, כאמרו: ׳וענף עץ עבת וערבי נחל׳ (ויקרא כג, מ).

והשנית: כי אז ראוי לבקש המים מד׳ יתברך. וכמו שיקרבו העומר בפסח לבקש ברכת הקציר, והבכורים בעצרת לבקש ברכת פירות האילן, כן יקרבו המים בחג הסוכות לבקש מד׳ יתברך ברכת הגשמים, כי אז יבא עת הזריעה ויצטרכו לגשמים.

והשלישית: כי שם לבד תמצא ההערה בתורה על רבוי הנסכים, הנה ראוי שיהיו אלו הנסכים בחג הסוכות בזה האופן״.

בתועליות (שם בסוף פרק כד) הרחיב הרלב״ג יותר וכתב: ״[התועלת] החמשה עשר הוא במצוות, והוא להודיע כי כבר היה במקדש ניסוך המים, ולזה נסך דוד

---

[1] ירושלמי סנהדרין פ״ב ה״ה, רות רבה ה, א, מדרש שמואל כ, א והובאו הדברים ברד״ק שם בשמואל, ובמפרש המיוחס לרש״י לדברי הימים שם, ועיין ב״שיירי הקרבן״ וב״יופי מכלול״ על ה״יפה מראה״ על הירושלמי שם, וברש״ש על המדרש שם ובמקורות שציין, ועיין שם בירושלמי ובמדרש שהובאו גם דעות חולקות, ועיין גם בבבלי בבבא קמא ס ע״ב.

המים ההם לד׳, כי הוא מן השקר שיעבוד דוד ד׳ יתברך בדבר לא הוסכם שיעבוד בו במקדש. הנה כמו שלא יעשה אחד מן האנשים הטובים קרבן מן הצבי לד׳, כן לא היה ראוי לנסך המים אם לא היו מנסכים אותם במקדש! ומזה המקום יש סמך גדול וחזק למה שאמרו רבותינו מניסוך המים בחג הסוכות״.

יש לציין שדברי הרלב״ג דומים לדברי רבי עקיבא בספרי (שהובאו במאמר הקודם ח״א פ״ב סעיף 3), במיוחד לפי הסבר הנצי״ב (שם), אך יש בו שתי תוספות מיוחדות: ההוכחה מדוד, וההוכחה ממצות נטילת ארבעת המינים.

לפי דברי הרלב״ג לכאורה יש לשאול: מדוע אם כן לא הביאו התנאים פרשה זו כמקור למצות ניסוך המים?

נראה שהתנאים לא הביאו פרשה זו כמקור למצות ניסוך המים מפני שהיא אינה כתובה בתורה, אלא בנביאים.